

उदाहृताः Agni-P. im ÇKDr. Kapila 1, 1. Sāmukhjak. 31. 42. 69. Madhus. in Ind. St. 1, 13. 15. 19. 23. Davon nom. abstr. °त्व n. Kap. 1, 3. ऋ-पुरुषार्थत्व 47. 83. पुरुषार्थम् der Seele wegen 3, 16. — 2) des Menschen Sache so v. a. des Menschen That, menschliches Bemühen: देवै पुरुषकारेण को वञ्चयितुमर्हति । देवमेव परं मन्ये पुरुषार्थो निरर्थकः ॥ MBh. 3, 12422. R. 5, 2, 35. Spr. 624. 2567.

पुरुषाशिन (पु० + आ०) m. Menschenfresser, ein Rakshas Wiils.

पुरुषास्थिमालिन (von पुरुष - अस्थि + माला) adj. mit Menschenknochen bekränzt; m. Bein. Çiva's H. 197.

पुरुषीणा s. अलं०.

पुरुषेन्द्र (पु० + इन्द्र) m. König; davon nom. abstr. °ता MBh. 1, 7482.

पुरुषेषित (पु० + इषित) adj. von Menschen angestiftet AV. 2, 14, 5.

पुरुषोत्तम (पु० + उ०) m. 1) der beste Mann, der beste Diener: यत्पैवं मानसे नित्यं स नरः पुरुषोत्तमः Dharmap. im ÇKDr. Spr. 2572 (Gegens. पुरुषाधम). — 2) die höchste Person, der höchste Geist; Bein. Vishnu's oder Kṛṣṇa's AK. 1, 1, 4, 16. H. 214. Halā. 1, 25. Dhjānavindūp. in Ind. St. 2, 1. Jogatattva ebend. 49. Bhāg. 13, 18. fg. MBh. 1, 2508. 3, 1637. 5, 2569. Hariv. 11281. R. 1, 31, 11. 4, 40, 63. 6, 79, 12. 102, 12. Ragh. 3, 49. VP. 8. Bhāg. P. 8, 1, 25. नाथे श्रीपुरुषोत्तमे Spr. 1527. पुरुषोत्तमायतन Prab. 33, 5. पुरुषोत्तमनेत्र Mack. Coll. I, 76. — 3) N. des 4ten schwarzen Vāsudeva bei den Ġaina H. 695. — 4) ein Arhant bei den Ġaina H. 25. Çatr. 1, 284. — 5) N. pr. verschiedener Männer, unter Andern auch des Verfassers des Trikaṇḍaśeṣha und der Hārāvāt, Trik. 1, 1, 2. Hān. 275. Colebr. Misc. Ess. II, 19. 20. 41. 47. 55. Verz. d. B. H. No. 542. 377. 740. 827. Ind. St. 1, 469. Verz. d. Oxf. H. No. 94. 143. S. 162, b, 15. 182, b, 40. पुरुषोत्तमदेव Colebr. Misc. Ess. II, 40. 58. Verz. d. Oxf. H. No. 353. भट्टपुरुषोत्तम Verz. d. B. H. No. 826. पुरुषोत्तमदेवशर्मन् Verz. d. Oxf. H. No. 431. — 6) N. pr. einer dem Vishnu geheiligten Localität in Orissa, Abkürzung von पुरुषोत्तमनेत्र, Lia. I, 187, N. Colebr. Misc. Ess. II, 390, N. 1. Verz. d. Oxf. H. 39, b, 8. 77, b, 12. 148, b, 6. Brahma-P. in LA. 49, 4.

पुरुष्टुतं (पु० + स्तुत) adj. vielgepriesen Siddh. K. 241, b, 1. RV. 1, 11, 4. 37, 4. 141, 6. 3, 37, 4. 5, 8, 5. 80, 3. MBh. 1, 22. Hariv. 8. Beiw. Çiva's Çiv.

पुरुष्य (von पुरुष) adj. menschlich: उतो वा ते पुरुष्याइ इदासन्येषां पूर्वेषामभ्रणोर्क्षयीणाम् RV. 7, 29, 4.

पुरुषमते (पु० + से०) adj. von Vielen zusammengebracht: वसु RV. 8, 55, 4.

पुरुषार्क adj. = पुरुषर्क TBa. 3, 6, 12, 1.

पुरुष्यैक (पु० + स्पृक्) adj. vielerwünscht, vielbegehrt: रपि RV. 1, 47, 2. 8, 46, 5. द्यौः देवीः 1, 142, 6. पुरुष्यैकं नियुतो दाशुषे 4, 47, 4. यं मर्त्यः पुरुष्यैकं विदद्विस्त्र्य धार्यसे 5, 7, 6. यं त्वा देवा दधिरे क्वयुवाकं पुरुष्यैकं (wohl ursprünglich °स्पृक्) मानुषासो यज्ञत्रम् 10, 46, 10. 8, 8, 22. 20, 2, 22. 6. कार 9, 14, 1. 30, 3. 65, 28. 102, 6. मक्तन्नाम गुह्यं पुरुष्यैकं 10, 55, 2.

पुरुक adj. viel AK. 3, 2, 13. H. 1426. — Vgl. पुरु, पुरुज, पुरुक.

पुरुकन्मन् (पु० + क्) m. N. pr. eines Liedverfassers RV. 8, 59, 2. mit dem patron. Āṅgīrasa RV. Anuka. Vaikhānasa Pañkav. Ba. 14, 9, 29.

पुरुक adj. = पुरुक Svāmīn zu AK. ÇKDr.

पुरुकत (पु० + क्त) m. N. pr. eines Fürsten Agni-P. in VP. 423. — Vgl. पुरुकोत्र.

पुरुकृतं (पु० + कृत) adj. vielgerufen: तन्वमि प्र गायत पुरुकृतं पुरु-
कृतमिन्द्रम् RV. 8, 15, 1. 1, 30, 10. 44, 7. 51, 1. 3, 35, 2. 6, 63, 1. 7, 2, 6.

MBh. 1, 22. Hariv. 8. Bhāg. P. 8, 1, 13. m. Bein. Indra's AK. 1, 1, 4, 37. H. 171. Halā. 1, 53. Uśval. zu Unādis. 1, 24. M. 11, 121. MBh. 1, 4921.

13, 1050. 14, 227. Hariv. 2453 (पुरुभूत gedruckt). 3793. Ragh. 4, 3. 16, 5. Kumāras. 7, 45. तिति० Inscr. in Journ. of the Am. Or. S. 7, 7, Çl. 24.

पुरुकृता f. eine Form der Dākshājanī Matsya-P. in Verz. d. Oxf. H. 39, b, 1. — Vgl. पौरुकृत.

पुरुकृति (पु० + कृ०) f. vielfache Anrufung: सु० adj. sehr viel ange-
rufen Bhāg. P. 6, 9, 30.

पुरुकोत्र (पु० + कोत्र) m. N. pr. eines Sohnes des Anu Bhāg. P. 9, 24, 6.

पुत्र्यै (f. zu einem nicht vorhandenen पुत्र्यै d. i. पु० + अच्) adj. f. reichlich, umfassend: अश्विना परि वामिपः पुत्र्यैर्युगीर्भिर्यतमाना
अमृधाः RV. 3, 58, 8. शतं त्रीवत्तु शरदः पुत्र्यैः hundred lange Jahre 10,

18, 4. AV. 2, 13, 3. श्यामिवावतः शरदः पुत्र्यैः 18, 2, 29. Verdorben aus
उत्र्यैम् (vgl. RV. 3, 57, 5) in folgender Stelle: कन्वोर्हि त्रिहामदेधा-
त्पुत्र्यैम् AV. 10, 2, 7.

पुत्रतम s. u. पु०.

पुत्रदक (पु० + उदक) m. N. pr. eines der Söhne des 11ten Manu
Mārk. P. 94, 21.

पुत्रवस् (पु० + वस्) Unādis. 4, 231. Çānt. 3, 15. 1) adj. laut
oder viel schreiend: त्वमे मन्वे श्यामवाशयः पुत्रवसे सुकृते सुकृतेः RV.

1, 31, 4. — 2) m. N. pr. In der Fabel ein Fürst mit dem metron. Aīa,
Sohn der Iāa, welcher die Liebe der Urvaci sucht, RV. 10, 93. oder Sohn
des Budha, auf welchen die Einrichtung der drei Opferfeuer zurückge-
führt wird; vgl. VS. 5, 2. oder ein dem mittleren Weltgebiet angehöriges
Wesen Naigh. 5, 4. Nir. 10, 46. Ueber die Bed. der Fabel s. Erkl. zu Nir. 11,

36. andere Ansichten darüber Ind. St. 1, 196. Oxford Essays 1836, S. 61.
fgg. Kuhn, die Herabk. des Feuers 83. fgg. — Trik. 2, 8, 8. H. 701. Çat.

Ba. 3, 4, 4, 22. 11, 3, 4, 1. fgg. Kāth. 8, 10. MBh. 1, 3143. 12, 12750. fgg. Hariv.
636. 1363. fgg. 8811. fgg. R. 3, 54, 22. Virram. 5, 5 u. s. w. Kathās. 17,

4. fgg. VP. 350. 394. fgg. Bhāg. P. 9, 1, 35. 14, 15. Mārk. P. 114, 17. दी-
तानापो पुत्रवाः (कुलवासनः) MBh. 3, 2731. Lia. I, 731. fg. Anh. xvi.
fg. Nach Çatādhu. ist Purūravas ein Viçvadeva, nach Bhaṣpati im
Çāddhatattva ein Pārvaṇaśāddhadeva, ÇKDr. पुत्रवस (so ist st.

पु० zu lesen) aus metrischen Rücksichten Mārk. P. 111, 13.

पुत्ररुच (पु० + रुच) adj. viel leuchtend SV. II, 8, 2, 8, 2. पुरारुच RV.
पुत्ररुपा (पु० उरुपा Padap.) adv. weit und breit: पुत्ररुपा चिद्य-
स्त्यैवा नूनं वाम् RV. 5, 70, 1. Inconsequente Schreibung st. पु० उरुपाः
vgl. RV. 8, 23, 16 und oben unter पु० adv.

पुत्रवसु (पु० + वसु) adj. güterreich: Indra RV. 1, 84, 8. 7, 32, 24. die
Açvin 1, 47, 10. 8, 3, 4. 8, 12. auch andere Götter 2, 1, 5. 8, 4, 15. पुत्रव-
सुरामसोऽङ्गवानम् 5, 42, 7. 8, 32, 11. भगो वि यो रत्ना पुत्रवसुर्दधाति 7,

38, 1. Ait. Br. 2, 27.

पुत्रवत् (पु० + वत्) adj. vielfach sich bewegend: आपः AV. 10, 2, 11.
पुराग्रि (पुरम् + अ०) m. vorderer Agni, Vorfeuer VS. 17, 66.

पुरोर्जनम् (von पुरम् + अत्) adv. vor der Achse Çat. Ba. 5, 1, 3, 15.
TBa. 1, 3, 3, 5.